

OSALLISTUJIEN KANNANOTTO

Helsingin vaikuttamiskahvila

Unohdetaanko turvapaikanhakijoiden ihmisoikeudet?

Tausta

Deliberatiivisen demokratian instituutti (DDI) ja *Koneen Säätiö* toteuttivat Helsingin vaikuttamiskahvilan tiistaina 17.5.2016. Vaikuttamiskahvila on uusi asukkaille suunnattu vaikuttamismuoto, jossa yhdistyvät asiatieto, vaikuttaminen, kahvittelu ja kulttuuri. Helsingin vaikuttamiskahvilassa käsiteltiin turvapaikanhakijoiden ihmisoikeuksien toteutumista pääkaupunkiseudulla. Tapahtumaan markkinoitiin laajalta, ja siihen ilmoittautui 44 henkilöä. Näistä valittiin 30 osallistujaa siten, että muodostui mahdollisimman monipuolinen osallistujajoukko. Vaikuttamiskahvilaan saapui paikalle lopulta 27 pääkaupunkiseudun asukasta, mukaan lukien kaksi turvapaikanhakijaa. Tapahtuma järjestettiin Koneen säätiön tiloissa Tehtaankadulla. Yhteistyössä oli mukana *Iso Numeron Piilosta näkyväksi* -hanke.

Vaikuttamiskahvila toteutettiin yhden illan aikana (klo 16–20). Järjestäjien tervetuloivotusten jälkeen päivän teemaan johdatteli *Maailmanlopun kahvila* maahanmuuton taustoja, kuten sotaa ja levottomuuksia käsittelevällä runomusiikkiperformanssilla. Seuraavaksi osallistujat pääsivät kuulemaan kolmea alustajaa ja kysymään heiltä kysymyksiä. Alustajina olivat viestintäpäällikkö **Kaisa Väkiparta Suomen Pakolaisavusta**, tiedottaja **Verna Leinonen Maahanmuuttovirastosta** ja maahanmuutto- ja työllisyysasioiden päällikkö **Ilkka Haahtela Helsingin kaupungilta**. Tämän jälkeen kuultiin vielä kansanedustaja **Ozan Yanarin (Vihreät)** puheenvuoro, jossa hän kommentoi esityksiä ja kertoi eduskunnassa meneillä olevista prosesseista, kuten hallituksen ajama ulkomaalaislain muutosesitys, jolla pyritään tiukentamaan perheenyhdistämisen edellytyksiä.

Varsinaiset pienryhmäkeskustelut käytiin kahvipöytien äärellä pienryhmissä, joita veti koulutettu ryhmänvetäjä. Ryhmänvetäjät pyrkivät varmistamaan turvallisen keskusteluilmapiiirin: kaikki osallistujat saivat sanoa mielipiteensä ja kaikki tulisivat kuulluiksi. Keskusteluiden lomassa osallistujat kirjoittivat syntyneitä ideoita ja väitteitä niin sanotuille idealomakkeille (ks. kuva lomakkeesta Liitteessä 1). Vaikuttamiskahvilan lopussa oli varattu vielä puoli tuntia aikaa siihen, että kukin osallistuja pääsi arvioimaan pienryhmäkeskusteluissa syntyneitä erilaisia ideoita ja väittämiä. Tapahtuman päätti tilaisuuden koordinaattorin, DDI:n **Mikko Raskin** loppupuheenvuoro, jossa hän kertoi että osallistujien tuottamiin ehdotuksiin tullaan pyytämään vastineita mm. mukana olleilta viranomais- ja järjestötahoilta.

Tähän dokumenttiin on koottu vaikuttamiskahvilan osallistujien yhteinen kannanotto. Kannanotto on kirjoitettu osallistujien täyttämien idealomakkeiden pohjalta. Idealomakkeita syntyi yhteensä 33 kappaletta. Ideat ja väittämät ovat kuvattuna otsikkotasolla Liitteessä 2. Liitteessä kuvataan myös numeerisesti näkemysten jakautuminen kunkin idean ja väittämän osalta. Alla esittelemme idealomakkeiden sisällön jaoteltuna osallistujien näkemysten jakautumisen mukaisesti kolmeen ryhmään, kuvaten tarkemmin ideoihin ja väittämiin kirjoitettuja kommentteja. Kuvaamme lisäksi myös osallistujien kokemuksia itse vaikuttamiskahvilasta.

Vaikuttamiskahvila ei ole pelkkää puhetta. Tavoitteena on vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon. Tähän osallistujien kannanottoon tullaankin pyytämään vapaamuotoisia vastineita eri tahoilta. Vastineet lisätään Helsingin vaikuttamiskahvilan verkkosivuille (<http://bit.do/b4odo>) ja Facebook-tapahtumaan (<http://bit.do/b4oda>).

Kannanotto

Vaikuttamiskahvilaan osallistujia pyydettiin esittämään näkemyksensä seuraavista kahdesta kysymyksestä:

- Mitä perustarpeita meidän on taattava turvapaikanhakijoille inhimillisen arjen toteutumiseksi?
- Miten niiden toteutumista voidaan parhaiten edistää pääkaupunkiseudulla?

Kirjoitettujen ehdotusten, niihin liittyvien kommenttien ja äänestystulosten perusteella on rakennettu kannanotto, jossa tuodaan esille ne seikat joista osallistajat ovat täysin tai lähes yksimielisiä sekä ne seikat, joiden suhteen mielipiteet ovat jakaantuneita.

Tästä olemme samaa mieltä! -ryhmään kuuluviksi on määritelty ne idealomakkeet (13 kpl), joiden sisällöstä osallistajat ovat olleet hyvin yksimielisiä. Täysin samaa mieltä olevien näkemysten määrä on tällöin korkea, eikä eri mieltä olevia näkemyksiä ilmene lainkaan.

Näistä asioista olemme lähes samaa mieltä! -ryhmään kuuluviksi on määritelty ne idealomakkeet (12 kpl), joissa täysin samaa mieltä olevien määrä on laskenut alle 15 tai joissa on vähintään yksi eri mieltä oleva näkemys.

Nämä ehdotukset ovat huomionarvoisia mutta ne jakavat mielipiteitämme! -ryhmää kuuluviksi on määritelty ne idealomakkeet (8 kpl), joissa näkemykset ovat alkaneet jakaantua hieman selvemmin kuin edellä. Kaikissa idealomakkeissa on tällöin vähintään kaksi eri mieltä olevaa näkemystä.

Tästä olemme samaa mieltä!

Vain yhdessä ryhmässä määriteltiin ne perustarpeet, joita turvapaikanhakijoille pitäisi taata inhimillisen arjen toteutumiseksi. Laajalti kannatetun väittämän (10) mukaan *perustarpeita ovat mahdollisuus työhön, kieleen, kulttuuriin ja yhteiskunnalliseen toimintaan paikallisten ihmisten kanssa*. Lisäksi pohdittiin mahdollisuutta osallistua AY-liikkeisiin ja poliittiseen päätöksentekoon.

Yhteiskunnallisen osallisuuden kehittäminen nähtiin yhtenä tärkeimmistä seikoista, joilla turvapaikan hakijoiden tilannetta voidaan parantaa. Yhden väitteen mukaan (1) vuorovaikutus paikallisen yhteiskunnan kanssa on erittäin tärkeä asia, jota voi edistää mm. sijoittamalla vastaanottokeskukset kaupunkien keskusta-alueille. Yhteiskunnallista sopeutumista tukevat mentorit tai vertaistukijat nähtiin niin ikään tärkeinä väylinä tukea sopeutumista uuteen ympäristöön (11).

Arkea ja sopeutumista helpottavien palvelujen kehittämistä pidettiin tärkeänä. Tähän liittyviä ehdotuksia olivat lähialueen maksuttomien/edullisten tapahtumien kokoaminen vastaanottokeskuksiin (2), pankkien turvapaikan hakijoille räätälöimät palvelut ml. pankkitilin avaamisen helpottaminen (3) sekä vastaanottokeskusten työntekijöiden parempi perehdyttäminen selkokieliseen ja kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen (9). Runsaasti kannatusta sai myös Ilkka Haahtelankin esille tuoma kompetenssikeskus, jota Helsinkiin ollaan perustamassa; yhden ehdotuksen mukaan kompetenssikeskuksen tulisi olla 'yhden pysäkin' palvelukeskus, joka tarjoaa kaiken olennaisen informaation ja neuvonnan ilman byrokrattista jäykkyyttä (asuminen, työ, terveydenhoito, kieli- ja opintoasiat).

Perheiden yhdistäminen nähtiin ihmisoikeutena, jonka arveltiin nopeuttavan ja edesauttavan kotoutumista (4). Lähes samaa mieltä oltiin myös ehdotuksesta, jonka mukaan hallituksen pitäisi purkaa aloite ulkomaalaislain muutosesityksestä, jolla pyritään tiukentamaan perheenyhdistämisen edellytyksiä (14).

Suomenkielen oppimiseen ja oppimismahdollisuuksien kehittämiseen oli suurta halukkuutta. Yhden väitteen mukaan suomenkielen opetukseen pitää panostaa nykyistä enemmän; mobiilisovellukset ja epävirallinen kielenoppiminen tavallisten suomenkielisten ihmisten kanssa nähtiin tapoina tehostaa oppimista (5). Toisessa ehdotuksessa pidettiin tärkeänä kehittää kielenopetusta arjen kohtaamistilanteissa turvapaikanhakuprosessin alusta asti esimerkiksi asioimisavun yhteydessä, vapaaehtoisia hyödyntäen.

Työnteon ja yrittäjyyden tukeminen nähtiin välttämättömänä. Keinoina tähän ehdotettiin muiden muassa yritysten kanssa tehtävien oppisopimusten muuttamista helpommiksi (7).

Omatoimisuuden tukemista pidettiin järkevänä laitostumisen ehkäisemiseksi. Yhden ehdotuksen mukaan oman arjen suunnittelu ja sen omaehtoinen toteuttaminen pitävät yllä toimintakykyä, lisäävät mielen hyvinvointia ja estävät laitostumisen. Omatoimisuutta voitaisiin ehdotuksen mukaan lisätä yksinkertaisin toimin, kuten mahdollistamalla omaehtoinen ruoanlaitto, ruokailu, sisustaminen ja harrastukset vastaanottokeskuksissa (8). Toisessa ehdotuksessa ratkaisun avain nähdään asennemuutoksessa: turvapaikanhakijoita ei saisi kohdella kuten lapsia, vaan heille pitäisi antaa vastuita (12).

Tärkeimpinä ja eniten yksimielisyyttä herättäneet ehdotukset ja toimenpiteet on koottu alla olevaan taulukkoon 1.

Yhteiskunnallisen osallisuuden kehittäminen	Arkea ja sopeutumista helpottavat palvelut (I)	Perheiden yhdistäminen	Suomenkielen oppimisen edistäminen	Työnteon ja yrittäjyyden tukeminen (I)	Omatoimisuuden lisääminen (I)
<ul style="list-style-type: none"> ☒ vokit* kaupunkien keskustoihin ☒ vertaistukijat 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ tapahtumista tiedottaminen vokeista ☒ räätälöidyt pankkipalvelut ☒ selkokielinen kommunikointi vokeissa ☒ yhden luukun kompetenssikeskus 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ tärkeä ihmisoikeus ☒ perheen yhdistämisen kiristämisen purkaminen 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ panostuksia lisättävä ☒ oppimista tukevat mobiilisovellukset ☒ oppiminen arjen tilanteissa ☒ prosessin alusta saakka 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ yrittäjyyden tukeminen ☒ oppi-sopimukset 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ ehkäisee laitostumista ☒ ruoanlaitto-, sisustus-, harrastus-ym. toiminta vokeissa ☒ vastuiden antaminen turvapaikanhakijoille

Taulukko 1 Yksimielisimmät ehdotukset (*vok eli vastaanottokeskus)

Näistä asioista olemme lähes samaa mieltä!

Vapaaehtoisten järjestöjen tukemista pidettiin kannatettavana tapana tukea kotoutumista. Yhden ehdotuksen mukaan kuntien ja valtion pitäisi lisätä tukeaan kotoutumista tukeville järjestöille, joskin kysymyksiä heräsi siitä, paljonko verovaroin maksettavaa tukea tarjotaan jo nykyisellään (15). Kuntien ja kaupunkien toivottiin lisäksi parantavan järjestöjen toiminnan koordinoitua kuntatasolla, etenkin siten, että nämä paremmin tukisivat turvapaikanhakijoiden osallistumista tarjoamalla esimerkiksi näille mahdollisuuksia toimia vapaaehtoistehtävissä (17). Vapaaehtoisjärjestöjen tuki nähtiin kriittisen tärkeäksi etenkin turvapaikanhakijoiden ”välitilassa” (päätöksen odottaminen), ja vokeilta toivottiin samassa ehdotuksessa, että vapaaehtoisella toiminnalla toteutettavat palvelut/ toiminnot (esim. kieliopetus) olisivat jatkuvia ja valvottuja (16). Ehdotuksen heikkoutena pidettiin, että ’vapareilta’ [vapaaehtoistyöntekijöiltä] odotetaan jo nykyisellään liikaa ja että ”väsymys voi yllättää!”

Vähemmistöjen oikeuksien turvaamista pidettiin tärkeänä. Tätä tukevana toimina esitettiin mm. erityisen haavoittuvassa asemassa oleville turvapaikanhakijoille (mm. seksuaalivähemmistöjen edustajat) suunnatut

tukitoimet vokeissa, ml. parempi tiedotus oikeuksista ja mahdollisuuksista sekä vähemmistöjen turvallisuuden takaavat keskitetyt asumisratkaisut (18). Toisen esityksen mukaan vokeissa tapahtuvan epätasa-arvoisen kohtelun välttämiseksi pitäisi luoda kansalliset standardit ja menettelytavat, joskin arveltiin sellaisia jo olevankin (24). Kolmas teemaan liittyvä esitys oli ehdotus mahdollisuudesta sopia vastaanottokeskuksen ruokalahenkilökunnan kanssa kulttuurisesti sopivammasta ruosta, etenkin siinä tapauksessa että kyse on allergioista, uskonnollisista tai ideologisista rajoitteista (22).

Työnteon ja yrittäjyyden tukemiseen ehdotettiin uusia keinoja, joista heräsi myös uusia kysymyksiä. Erään ehdotuksen mukaan olisi hyväksyttävä erilaiset todistusaineistot ja näytöt kielellisestä ja ammatillisesta pätevydestä, esimerkiksi lääkärin tai sairaanhoitajan ammateissa (19). Toinen ehdotus koski vokkeihin perustettavia 'rekrytointikahviloita' joilla yrittäjien, yrittäjäjärjestöjen ja turvapaikanhakijoiden kohtaamista helpotettaisiin; pyrkimyksenä olisi saada turvapaikanhakijoiden osaaminen työnantajien tietoon ja samalla lisätä turvapaikanhakijoin tietoa, mahdollisuuksia ja taitoja etsiä töitä (20). Työ- ym. elämään liittyvää byrokratiaa helpottamaan toivottiin, että KELA:n, TE-keskuksen ym. keskeisten viranomaisten lomakkeet, päätökset ym. materiaalisi olisivat säännönmukaisesti englanniksi saatavilla, joskin samalla todettiin että englanti ei ole välttämättä turvapaikanhakijoiden hallitsema yleiskieli (21).

Mahdollisuus vaikuttaa omaan sijoittumiseen koettiin tärkeäksi. Tähän liittyvässä ehdotuksessa korostettiin, että pitäisi voida vaikuttaa (vedoten 'laajan perhekäsityksen' mukaisesti perhesuhteisiin ja muihin tärkeisiin ihmisiin) siihen, mille paikkakunnalle ja mihin vokkiin hakija sijoitetaan (23). Hieman toiselta kannalta asiaa tarkasteltiin ehdotuksessa, jossa ehdotettiin turvapaikanhakijoille suunnattua, koottua esitystä Suomen kuntien vetovoimatekijöistä tavoitteena tarjota riittävästi tietoa asuinpaikan valitsemiseksi sekä innostaa hakijoita muuttamaan myös muualle kuin PK-seudulle (25).

Lähes yksimieliset esitykset on koottu alla olevaan taulukkoon 2.

Järjestöjen tukeminen	Vähemmistöjen oikeuksien turvaaminen	Työnteon ja yrittäjyyden tukeminen (II)	Omaan sijoittumiseen vaikuttaminen
<ul style="list-style-type: none"> ☒ lisää kuntien ja valtion tukea järjestöille ☒ järjestötoiminnan koordinointi kuntatasolla ☒ turvapaikanhakijoille suunnatut vapaaehtoistehävät ☒ järjestöjen palvelut jatkuviksi ja valvotuiksi 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ tiedotus vähemmistöjen oikeuksista ja mahdollisuuksista ☒ keskitetyt asumisratkaisut ☒ kulttuurisesti sopiva ruoka 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ joustavat todistusaineistot ammatillisesta pätevydestä ☒ 'rekrytointikahvilat' vokkeihin ☒ virastojen englanninkieliset dokumentit 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ perhesuhteiden ym. tekijöiden huomioiminen sijoittumisratkaisussa ☒ informaatiota Suomen kuntien vetovoimatekijöistä

Taulukko 2 Lähes yksituumaaiset ehdotukset

Nämä ehdotukset ovat huomionarvoisia mutta ne jakavat mielipiteitämme!

Ehdotus '*kulttuurisesta sopeuttamisesta*' herätti eniten erimielisyyttä. Tähän liittyvän ehdotuksen perusteella Helsingin pitäisi lähettää kaikki turvapaikanhakijat Pohjois-Suomeen oppimaan kieltä ja kulttuuria ja kehittämään sosiaalisia taitoja (26). Ehdotuksen arveltiin olevan mahdollinen toteuttaa markkinoinnin ja palvelutarjonnan avulla. Ratkaisun arveltiin olevan helpompi perheille, joilla on kouluikäisiä lapsia joiden on helpompi sopeutua paikalliseen elinympäristöön ja elämäntapaan; vaikeammaksi ratkaisu nähtiin sinkuille, joiden arveltiin vaikeammin sopeutuvan elämään pienillä paikkakunnilla. Kaiken kaikkiaan ehdotusta kannatti vain 8 henkilöä, kun sitä vastusti 14 (1 neutraali, 2 en osaa sanoa).

Arkea ja sopeutumista helpottavat palvelut puhuttivat niin ikään. Yhden ehdotuksen mukaan jokaiselle turvapaikanhakijalle pitäisi halutessaan olla mahdollisuus omaan tilaan/ huoneeseen (27). Toisessa

ehdotuksessa suositeltiin ilmaista HKL:n lippua 'osallisuuden edistämiseksi' (28). Molemmat ehdotukset koettiin osin liian pitkälle meneviksi, ja esimerkiksi mahdollisuutta omaan tilaan kannatti 12 osallistujaa ja 6 vastusti (2 neutraalia, 1 en osaa sanoa), ja vastaavasti ilmaista HKL-lippua kannatti 13 henkilöä ja sitä vastusti 2 henkilöä (3 neutraalia). Hieman enemmän kannatusta sai ajatus 'yhden pysäkin nettiportaalista' tai 'eloonjäämisoppaasta', jossa videoiden ja pikaviestien avulla tarjottaisiin maahanmuuttajien sopeutumisen ja paremman elämän kannalta olennainen informaatio eri kielillä. Ehdotuksen mukaan sovellus tarjoaisi informaatiota kielen oppimiseen, kursseihin, töihin, asumiseen, terveydenhuoltoon ja kansalaistoimintaan liittyvistä mahdollisuuksista sekä maahanmuuttajille suunnattua vertaistukea (31). Ehdotusta kannatti 14 henkilöä ja 2 vastusti (1 neutraali, 2 en osaa sanoa).

Omatoimisuuden lisääminen tuli esiin kahdessa ehdotuksessa, jotka liittyivät ruoanlaittomahdollisuuksien parantamiseen vastaanottokeskuksissa. Kahta asiasta esitettyä lähes identtistä ehdotusta (32 ja 33) kannatti 19 ja vastusti 2 ihmistä (1 neutraalia, 2 en osaa sanoa). Ehdotukseen liittyviä vahvuuksina pidettiin arjen ylläpitoa ja sen opettelua etenkin nuorten kohdalla, itsenäisyyden lisääntymistä ja laitostumisen välttämistä. Heikkouksina nähtiin tähän huonosti sopivat keittiötilat ja opastus, paloturvallisuus samoin kuin se, että on paljon tärkeämpiä asioita jotka pitäisi ensin ratkaista.

Ehdotukset työnteon ja yrittäjyyden tukemisesta puhuttivat. Kannatusta ja kritiikkiä herätti ehdotus, jonka mukaan suomalaisia yrityksiä pitäisi motivoida palkkaamaan maahanmuuttajia ja pakolaisia harjoittelijoiksi ym. esimerkiksi tarjoamalla niille verohelpotuksia. Vaihtoehtoisena tapana ehdotettiin yrityksille asetettavaa velvoitetta palkata tietty määrä maahanmuuttajia/pakolaisia (29). Motivoinnin arveltiin olevan toki järkevämpi ratkaisu kuin pakottaminen. Haasteena nähtiin miten pyrkimys turvapaikanhakijoiden työllistämiseen pystytään järkevästi kytkemään muihin työllistämiskäytäntöihin; yhdessä tekemisen nähtiin olevan mahdollinen tapa vähentää rasismia. Riskialttiina pidettiin ajatusta verovähennysten kohdentamiseen etnisin perustein. Ehdotusta suomalaisten yritysten motivoinnista maahanmuuttajien palkkaamiseen kannatti 17 ja vastusti 4 henkilöä (1 neutraali). Toinen yrittämiseen liittyvä ehdotus oli esitys turvapaikan hakijoille suunnattujen palvelujen 'voittoa tuottavasta yksityistämisestä' (28). Ehdotusta perusteltiin sillä, että julkisen sektorin palvelutuotanto ei nykyisellään ole riittävää. Samalla pidettiin tärkeänä, että tarjottavien palvelujen laatua seurattaisiin säännöllisesti. Ehdotusta kannatti 16 ja vastusti 2 henkilöä.

Eniten mielipiteitä jakaneet ehdotukset on koottu taulukkoon 3.

Kulttuurinen sopeuttaminen	Arkea ja sopeutumista helpottavat palvelut (II)	Omatoimisuuden lisääminen (II)	Työnteon ja yrittäjyyden tukeminen (III)
<ul style="list-style-type: none"> ☒ turvapaikanhakijoiden sijoittaminen Pohjois-Suomeen ☒ kielen, kulttuurin ja sosiaalisten taitojen opettelu 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ mahdollisuus omaan tilaan/ huoneeseen ☒ ilmainen HKL-lippu ☒ 'yhden pysäkin' nettiporttaali 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ mahdollisuus oman ruoan valmistamiseen vokeissa ☒ arjen taitojen ylläpito ja opettelu 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ yritysten motivointi maahanmuuttajien palkkaamiseen ☒ verohelpotukset ☒ turvapaikkapalveluja tuottavien toimien yksityistäminen

Taulukko 3 Eniten mielipiteitä jakaneet ehdotukset

Kuinka vaikuttamiskahvila koettiin?

Vaikuttamiskahvilan arviointia varten tilaisuuden järjestäjät olivat täyttäneet valmiiksi kuusi idealomaketta, joita osallistajat pääsivät arvioimaan tilaisuuden lopuksi. Vaikuttamiskahvila koettiin melko positiivisesti. Lähes yksimielisiä oltiin siitä, että kansalaisten mielipiteiden ja kannanottojen tulisi olla enemmän vaikuttamassa todelliseen päätöksentekoon (21 täysin samaa mieltä, 1 en osaa sanoa) ja

vaikuttamiskahvilan tapaisia keskustelutilaisuuksia yhteiskunnallisen päätöksenteon tukena pidettiin kannatettavina (19 täysin samaa mieltä, 1 osittain samaa mieltä). Ei siis ihme että suurin osa vastaajista kertoi osallistuvansa mielellään samanlaisiin vaikuttamiskahviloihin uudelleen (18 täysin samaa mieltä, 3 osittain samaa mieltä, 1 neutraali).

Palaute keskustelun sujumisesta antoi eväitä myös vastaavien tilaisuuksien kehittämiseen jatkossa. Etenkin toivottiin, että vok-asukkaat eli asianomaiset olisivat vahvemmin mukana keskusteluissa (nyt mukana oli kaksi turvapaikkaa parhaillaan hakevaa henkilöä sekä joitakin maahanmuuttajataustaisia pääkaupunkiseutulaisia). Yhdessä kommentissa todettiin että ” ei ollut kauheesti erimielisyyttä, olisi tärkeätä että olisi enemmän eri orientaatiolla olevia yhdessä! ”. Myös aikaa asioiden käsittelyyn olisi yhdessä kommentissa toivottu lisää.

Eniten kysymyksiä herätti vaikuttamiskahvilaan rooli yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Väitteestä että ”vaikuttamiskahvilaan osallistumalla pystyn vaikuttamaan yhteiskunnalliseen päätöksentekoon” samaa mieltä oli 1 henkilö, osittain samaa mieltä 10, kun kantansa neutraaliksi jätti 9 (1 en osaa sanoa). Jääkin siis nähtäväksi millä tavoin nyt esitetyt ehdotukset ja keskustelualoitteet tulevat vaikuttamaan niistä pyydettyjen palautteiden kautta ja muilla tavoin asiaa edistäen.

Lopuksi

Helsingin vaikuttamiskahvilaan pyrittiin saamaan mahdollisimman monipuolinen otos pääkaupunkiseudun asukkaita ja turvapaikan hakijoita, joita koskevista asioista keskusteluissa oli puhe. Laajasta markkinoinnista (mm. kontaktit suurempien puolueiden puolueistoimintoihin, kirjeet järjestöille, viestit lukuisille sähköpostilistoille, ilmoitukset julkisilla paikoilla, ilmoitukset DDI:n ja muiden toimijoiden blogisivuilla, Helsingin kaupungin ja Settlementtiliiton tuki some-viestinnässä jne.) huolimatta tapahtumasta olivat kiinnostuneet pikemminkin ’kokemusasiantuntijat’, joilla oli omakohtaista turvapaikkakysymyksiin kuin tavalliset pääkaupunkilaiset, joilla vastaavaa kokemusta välttämättä ei ole. Tulosten kannalta tämä ei vähennä niiden arvoa, vaan päinvastoin, koska monet osallistujista olivat työnsä tai vapaaehtoistoimintansa puolesta tekemisissä turvapaikkakysymysten kanssa, tai olivat itse turvapaikanhakijoita, kuultiin asiantuntevia näkemyksiä niistä keskeisistä haasteista ja mahdollisuuksista, joita turvapaikkatilanne Suomessa ja pääkaupunkiseudulla synnyttää.

Päällimmäisenä esiin nousee turvapaikanhakijoiden omatoimisuuden lisäämiseen liittyvät ratkaisut – laitostuminen tai siihen liittyvät kokemukset tuskin palvelevat kenenkään etua. Monia tärkeitä ehdotuksia esitettiin niin yksimielisyyden kuin erimielisyydenkin vallitessa. Se että jotkut ehdotuksista, kuten mahdollisuus oman ruoan valmistamiseen vastaanottokeskuksissa, on merkitty punaisella värillä (osoituksena ehdotuksiin liittyvistä kysymyksistä ja erimielisyyksistä), ei merkitse sitä, että ehdotus olisi muita vähempiarvoisempi, vaan pikemminkin sitä, että se vaatii toteutuakseen lisäpohdintaa. Tämä pätee myös käsillä olevaan kannanottoon kokonaisuudessaan: mitä enemmän keskustelua se herättää, sitä punnitumpia poliittisia ratkaisuja meidän on turvapaikkakysymyksissä mahdollista saavuttaa.

Lisätietoa ja vastineiden lähetys:

Mikko Rask

Hallituksen jäsen, Deliberatiivisen demokratian instituutti ry

mikko.rask@helsinki.fi; 050 3222 012

www.deliberaatio.org

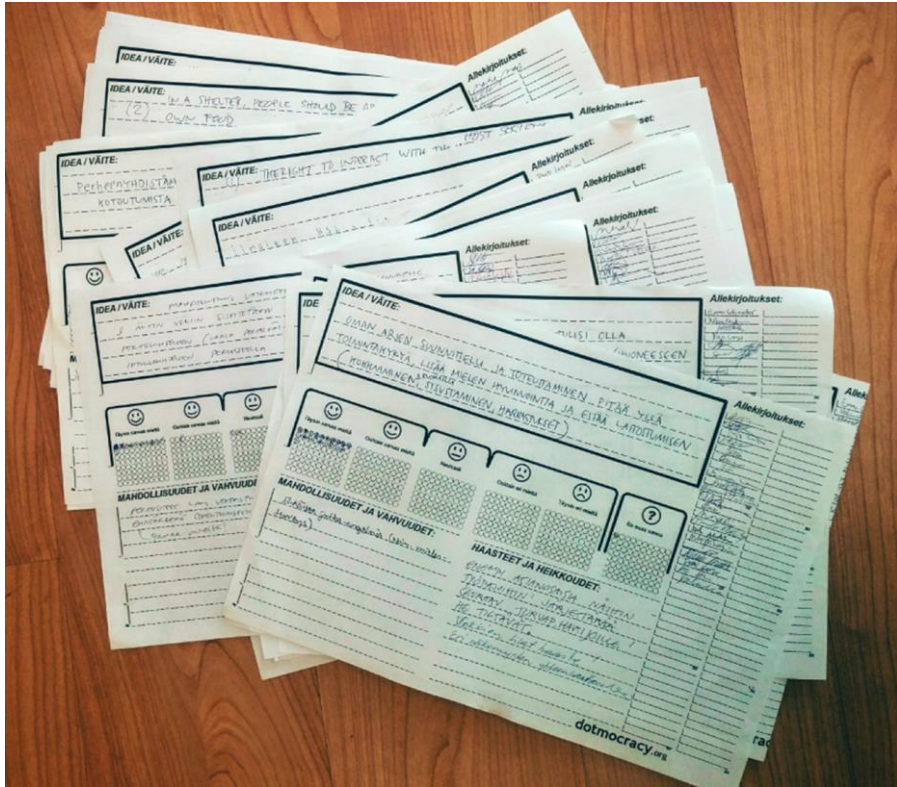
Liite 1. Valokuvia Helsingin vaikuttamiskahvilasta

Puntaroivaa keskustelua pienryhmissä (yllä)

Kansanedustaja Ozan Yanar, Helsingin kaupungin maahanmuutto- ja työllisyysasioiden päällikkö Ilkka Hahtela ja DDI:n hallituksen jäsen Mikko Rask tilaisuuden alkupuheenvuoroissa (yllä)

Esimerkki idealomakkeesta (pääimmäisenä yksi tilaisuudessa täytetystä arviointilomakkeesta)

LIITE 2. Idealomakkeet otsikkotasolla teemoittain

Ryhmä 1: Vahva yksimielisuus

(1) Oikeus olla vuorovaikutuksessa paikallisen yhteiskunnan kanssa.

[Original in English: The right to interact with the host society]

22 täysin samaa mieltä

(2) Lähialueen maksuttomat/edulliset tapahtumat kootusti tiedotettuina vastaanottokeskuksiin, jotta turvapaikanhakijoiden mahdollisuus osallistua ja tutustua alueeseen, kulttuuriin ja ihmisiin lisääntyy.

21 täysin samaa mieltä

(3) Pankeilla pitäisi olla erillinen tuote, joka mahdollistaisi pankkitilin turvapaikanhakijalle.

21 täysin samaa mieltä

(4) Perheyhdistäminen nopeuttaa ja edesauttaa kotoutumista.

21 täysin samaa mieltä

(5) Suomenkielen opetukseen pitää panostaa enemmän; mobiilisovellukset ja epävirallinen kielenoppiminen tavallisten suomenkielisten ihmisten kanssa. Pakolaisille on annettava riittävästi aikaa kielen oppimiseen.

[Original in English: We need to invest in teaching Finnish language; mobile apps, but also informal language learning with regular Finnish speaking people. We must give the refugees enough time to learn the language.]

21 täysin samaa mieltä, 1 neutraali

(6) Kielenopetusta arjen kohtaamistilanteissa, ehkä vapaaehtoisia hyödyntäen, asioimisavun muodossa, turvapaikanhakuprosessin alusta asti.

20 täysin samaa mieltä, 3 osittain samaa mieltä

(7) Pienyrittämisen ja oppisopimusten tekeminen helpommaksi.

[Original in English: Facilitating small scale enterprises and trainee agreements.]

20 täysin samaa mieltä

(8) Oman arjen suunnittelu ja toteuttaminen pitää yllä toimintakykyä, lisää mielen hyvinvointia ja estää laitostumisen (kokkaaminen ja ruokailu sisustaminen, harrastukset).

20 täysin samaa mieltä, 1 en osaa sanoa

(9) Vokien [=vastaanottokeskusten] työntekijöille oikeus kunnolliseen perehdytykseen (esim. selkokieliisyys, vuorovaikutuskoulutus kulttuurien välinen kompetenssi).

19 täysin samaa mieltä, 1 osittain samaa mieltä, 1 neutraali

(10) Perustarpeet: mahdollisuus työhön, kieleen, kulttuuriin ja yhteiskunnalliseen toimintaan paikallisten ihmisten kanssa.

[Original in English: Basic needs: access to work, access to language, access to cultural activities and participation in social activities with local people.]

19 täysin samaa mieltä, 2 osittain samaa mieltä, 2 en osaa sanoa

(11) On etsittävä uusia tapoja tukea yhteiskunnallista sopeutumista auttavia mentoreita/vertaistutkijoita.

[Original in English: Find new means of supporting mentor/peer support in integration.]

18 täysin samaa mieltä, 2 osittain samaa mieltä

(12) Turvapaikanhakijoita ei saa kohdella kuten lapsia, vaan heille pitää antaa vastuita.

[Original in English: Do not treat asylum seekers like children; give them responsibilities]

18 täysin samaa mieltä, 1 osittain samaa mieltä, 1 en osaa sanoa

(13) Tarvitaan yhden pysäkin palvelu/ kompetenssikeskus, joka tarjoaa kaiken olennaisen informaation ja neuvonnan ilman byrokraattista jäykkyyttä (asuminen, työ, terveydenhoito, kieli- ja opintoasiat).

[We need one-stop service /competence centers which provide all the critical information and advices (housing, employment, healthcare, language services, studying) no bureaucratic jargon.]

15 täysin samaa mieltä, 3 osittain samaa mieltä, 3 neutraali

Ryhmä 2: Hienoisempaa yksimielisyyttä

(14) Oikeus perheeseen – perheen yhdistämisen kiristämisen purkaminen.

19 täysin samaa mieltä, 1 osittain eri mieltä

(15) Kuntien ja valtion tulee tukea paljon enemmän järjestöjä, jotka tukevat kotoutumista, lisäksi tulee olla kunnallinen koordinoituisysteemi.

18 täysin samaa mieltä, 1 osittain samaa mieltä, 1 osittain eri meiltä, 2 en osaa sanoa

(16) Vapaaehtoisjärjestöjen toimista osaksi turvapaikanhakijoiden ”välitilaa” (päätoksen odottaminen), vokeilta edellytettävä, että vapaaehtoisella toiminnalla toteutettavat palvelut/toiminnot (esim. kieliopetus) ovat jatkuvia, valvottuja ym. ja niitä on oltava tarjolla vokiasta.

15 täysin samaa mieltä, 4 osittain samaa mieltä, 1 osittain eri mieltä

(17) Kaupungin tulee tukea järjestöjä/toimijoita, jotka koordinoivat turvapaikanhakijoiden osallistamista (esim. tarjoamalla turvapaikanhakijoille mahdollisuuksia toimia vapaaehtoistehtävissä).

13 täysin samaa mieltä, 2 osittain samaa mieltä, 1 neutraali

(18) Erityisen haavoittuvassa asemassa oleville turvapaikanhakijoille, mm. seksuaalivähemmistöjen edustajille vokeissa parempi tiedotus, oikeuksista ja mahdollisuuksista. mahdollisesti keskitetty asuminen (turvallisuus).

18 täysin samaa mieltä, 3 osittain samaa mieltä, 1 neutraali, 1 täysin eri mieltä

(19) On hyväksyttävä erilaiset todistusaineistot ja näytöt kielellisestä ja ammatillisesta pätevydestä.

[Original in English: Accept different kinds of proof as evidence for competence in language or professional skills.]

14 täysin samaa mieltä, 8 osittain samaa mieltä, 1 täysin eri mieltä

(20) Yrittäjille/ yrittäjäjärjestöille ”rekrytointikahviloita” vokiin, jotta turvapaikanhakijoiden ja työllistäjien kohtaamista helpotetaan. Näin saadaan turvapaikanhakijoiden osaaminen työnantajien tietoon ja myös lisätään turvapaikanhakijoin tietoa mahdollisuuksista ja taitoa etsiä niitä

14 täysin samaa mieltä, 6 osittain samaa mieltä, 1 osittain eri mieltä

(21) KELA:n, TE-keskuksen ym. lomakkeet, päätökset ym. myös englanniksi.

14 täysin samaa mieltä, 4 osittain samaa mieltä, 1 neutraali, 1 osittain eri mieltä, 1 en osaa sanoa

(22) Vastaanottokeskuksen ruokalohenkilökunnan kanssa tulee olla mahdollista sopia kulttuurisesti sopivammasta ruosta.

13 täysin samaa mieltä, 5 osittain samaa mieltä, 1 osittain eri mieltä, 1 en osaa sanoa

(23) Mahdollisuus vaikuttaa, mille paikkakunnalle ja mihin vokkiin sijoitetaan perustellusti, esimerkiksi perhesuhteiden (laaja perhekäsitys) ja muiden tärkeiden ihmissuhteiden perusteella

11 täysin samaa mieltä, 1 osittain samaa mieltä, 2 neutraali, 1 osittain eri mieltä, 2 en osaa sanoa

(24) Kansalliset standardit ja menettelyt vastaanottokeskuksiin (epätasa-arvoisen kohtelun välttämiseksi).

[Original in English: National wide standardized procedures in reception centers (to prevent unequal treatment.)

10 täysin samaa mieltä, 9 osittain samaa mieltä, 1 en osaa sanoa

(25) Koottu esitys turvapaikanhakijoille suomen kunnista ja niiden vetovoimatekijöistä, jotta heillä olisi riittävästi tietoa asuinpaikan valitsemiseksi, ajatuksena miten innostaa muuttamaan myös muualle kuin PK-seudulle.

7 täysin samaa mieltä, 11 osittain samaa mieltä, 2 neutraali, 1 en osaa sanoa

Ryhmä 3: Näkemykset alkavat jakaantua

(26) Helsingin pitäisi lähettää kaikki [turvapaikanhakijat] pohjois-Suomeen oppimaan kieltä ja kulttuuria ja kehittämään sosiaalisia taitoja (ajattele Nazima, Abdirahman).

[Original in English: Helsinki should just send everyone to northern Finland to better learn our language and culture and thus get social capacity (think Nazima, Abdirahman)]

5 täysin samaa mieltä, 3 osittain samaa mieltä, 1 neutraali, 6 osittain eri mieltä, 8 täysin eri mieltä, 2 en osaa sanoa

(27) Jokaisella turvapaikanhakijalla tulisi olla halutessaan mahdollisuus omaan tilaan/huoneeseen

6 täysin samaa mieltä, 6 osittain samaa mieltä, 2 neutraali, 6 osittain eri mieltä, 1 en osaa sanoa

(28) Turvapaikan hakijoille suunnattujen palvelujen voittoa tuottava yksityistäminen. [Original in English: Privatizing of services offered to asylum seekers (for profit).]

9 täysin samaa mieltä, 7 osittain samaa mieltä, 2 osittain eri mieltä

(29) Suomalaisia yrityksiä pitäisi motivoida palkkaamaan maahanmuuttajia ja pakolaisia harjoittelijoiksi ym. esimerkiksi tarjoamalla niille verohelpotuksia. Vaihtoehtoisesti yrityksille voitaisiin tehdä pakolliseksi palkata tietty määrä maahanmuuttajia/pakolaisia.

[Original in English: We need to motivate Finnish companies to hire immigrants and refugees traineeships etc. for example by giving them tax reductions or it should be compulsory for Finnish company to hire a certain number of refugees/immigrants.]

10 täysin samaa mieltä, 7 osittain samaa mieltä, 1 neutraali, 4 osittain eri mieltä

(30) Ilmainen HSL:n lippu osallisuuden edistämiseksi.

12 täysin samaa mieltä, 1 osittain samaa mieltä, 3 neutraali, 2 osittain eri mieltä

(31) Muuttoliike on realiteetti, jonka kanssa on tultava toimeen. Olisi hyödyllistä luoda yhden pysäkin nettiportaali, "eloonjäämisopas", jossa videoiden ja pikaviestien avulla tarjottaisiin maahanmuuttajien sopeutumisen ja paremman elämän kannalta olennainen informaatio eri kielillä. Kyseinen sovellus tarjoaisi informaatiota kielen oppimiseen, kurseihin, töihin, asumiseen, terveydenhuoltoon ja kansalaistoimintaan liittyvistä mahdollisuuksista sekä maahanmuuttajille suunnattua vertaistukea.

[Original in English: Migration is a reality that we need to keep up with. the way to go is to create one stop portal app," a survival guide" which using videos and instant messaging would provide crucial info in multiple languages and thus facilitate integration and better the lives of migrants. The app would include information on languages, courses, jobs, housing, healthcare, civic action, opportunities as well as providing peer support for migrants.]

13 täysin samaa mieltä, 1 osittain samaa mieltä, 1 neutraali, 2 osittain eri mieltä, 2 en osaa sanoa.

(32) Vastaanottokeskuksissa tulee olla mahdollisuus ruoanlaittoon

16 täysin samaa mieltä, 3 osittain samaa mieltä, 1 neutraali, 2 osittain eri mieltä, 2 en osaa sanoa

(33) Turvapaikassa ihmisten pitäisi voida valmistaa oma ruokansa.

[Original in English: In a shelter people should be able to cook their food]

17 täysin samaa meiltä, 1 osittain samaa mieltä, 1 neutraali, 2 osittain eri mieltä, 1 en osaa sanoa

Arviointilomakkeet:

Kansalaisten mielipiteiden ja kannanottojen tulisi olla enemmän vaikuttamassa todelliseen päätöksentekoon.

21 täysin samaa mieltä, 1 en osaa sanoa

Yhteiskunnallisen päätöksenteon tukena tulisi järjestää tavallisille kansalaisille tarkoitettuja vaikuttamiskahviloiden tapaisia keskustelutilaisuuksia.

19 täysin samaa mieltä, 1 osittain samaa mieltä

Osallistuisin mielelläni samantyyppisiin vaikuttamiskahviloihin uudelleen.

18 täysin samaa mieltä, 3 osittain samaa mieltä, 1 neutraali

Keskustelu osoitti että myös omista mielipiteistä poikkeavat mielipiteet voivat olla perusteltuja.

15 täysin samaa mieltä, 2 osittain samaa mieltä, 1 neutraali, 1 osittain erimieltä, en osaa sanoa

Pienryhmissä keskusteleminen oli miellyttävä kokemus.

15 täysin samaa mieltä, 4 osittain samaa mieltä, 1 neutraali, 1 osittain eri mieltä, 1 en osaa sanoa

Minun oli helppo tuoda omia mielipiteitä esiin keskusteluissa.

14 täysin samaa mieltä, 5 osittain samaa mieltä, 1 en osaa sanoa

Vaikuttamiskahvilaan osallistumalla pystyn vaikuttamaan yhteiskunnalliseen päätöksentekoon

1 täysin samaa mieltä, 10 osittain samaa mieltä, 9 neutraali, 1 en osaa sanoa